

Mehurnik

Besedilo in foto: **Robert Brus**, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Mehurnik je pri nas razmeroma slabo znana in ne preveč pogosta okrasna drevesna vrsta. To sta verjetno poglavitna razloga za to, da mehurnik kljub odlični medonosnosti ne spada med najpomembnejše medovite rastline.

Mehurnik (*Koelreuteria paniculata* Laxm.) ob koncu poletja v Novi Gorici

Mehurnik ali kelrojterija (*Koelreuteria paniculata* Laxm.) je vzhodnoazijska drevesna vrsta, naravno razširjena na Kitajskem, v Koreji in na Japonskem. V Evropo so ga prinesli okrog leta 1770, dandanes pa ga po vsej celine sadijo kot okrasno drevo. Prenesli so ga tudi v Severno Ameriko, vendar se tam zdaj ponekod tudi invazivno razrašča in celo izrinja avtohtono vegetacijo. Mehurnik v Sloveniji ni samonikel, ponekod pa ga sadijo kot okrasno drevo, zlasti

po mestih. Največ ga je v sredozemskem svetu, na primer v Novi Gorici, včasih ga opazimo tudi v hladnejših krajih v notranjosti Slovenije, na primer v Murški Soboti, nekaj lepih dreves raste v Kosezah v Ljubljani. Ker je lepo, nezahtevno in ne preveliko drevo, bi ga na urbanih območjih Slovenije lahko sadili pogosteje.

Vrsta je listopadna, v višino zraste največ 15 m; njegova krošnja je zračna, okroglasta in zelo široka. Listi so dolgi do 35 cm, široki do 18 cm in lihoper-nato sestavljeni iz 7–15 podolgovato jajčastih, nepravilno nažaganih, jeseni lepo rumeno obarvanih lističev. Mehurnik je žužkocvetna in poligamna vrsta (to pomeni, da so na istem drevesu moški, ženski in dvospolni cvetovi), ki cveti julija in avgusta, torej precej pozno. Cvetovi so rumeni in združeni v rahle, terminalne, pokončne, mnogocvetne, do 40 cm velike grozdaste late. Posamezni cvetovi so široki do 15 mm, imajo 5-krpo čašo, 4 podolgovate, malce nazaj ukrivljene, rumene venčne liste, 8 prašnikov in trodelno plodnico. Plod je 4–5 cm dolga, viseča, jajčasta in na koncu zašiljena, 3-delna, napihnjena, ob zrelosti svetlo ali rdečkastorjava glavica (odtod

Rumeni cvetovi mehurnika

ime mehurnik), ki pozneje razpade na tri dele. V vsakem prekatu glavice je navadno po eno okroglo, do 8 mm debelo, bleščeče črno in golo seme.

Je razmeroma skromna vrsta, najraje pa raste v globokih, rodovitnih, dobro odcednih, rahlih in svežih tleh. Enako dobro prenaša kislina in bazična tla. Prenese zmerno sušo, potrebuje pa precej toplote in svetlobe, zato ga sadimo na sončna in topla mesta. Je prezimno trden in dobro prenese nizke

Cvetovi in nastajajoči plodovi

temperature, občutljivejše so samo mlajše rastline. Burja mu ne škoduje, lege preblizu morske obale pa mu zaradi soli ne ustrezajo.

Kot okrasno drevo je mehurnik zelo cenjen zaradi lepih rumenih cvetov, jeseni obarvanih listov in zanimivih, jeseni na daleč opaznih plodov. Raste počasi in ne dočaka visoke starosti, primeren je za sajenje posameznih dreves ali skupin, prav tako za aleje in drevorede. Cvetovi mehurnika so uporabni v zdravilstvu in za pridobivanje rumenega barvila, iz trdih črnih semen izdelujejo rožne vence. Latinsko rodovno ime izhaja iz imena nemškega botanika Josepha Gottlieba Koelreuterja (1733–1806), ki je med prvimi začel preučevati posledice križanj med rastlinami.

Mehurnik pa je tudi medovita rastlina. Lahko je pomemben vir nektarja in cvetnega prahu, še zlasti zato, ker cveti pozneje kot večina drugih drevesnih vrst, tako da lahko pomaga prebroditi obdobje, v katerem ni pomembnejših paš. Cvetenje navadno traja dva do tri tedne. Podatkov o donosih ter kakovosti in lastnostih medu je v literaturi izjemno malo, potencialni donos, ki ga navajajo, je od 100 do 200 kg/ha/leto. Na tolikšen donos ali na večje količine medu pa lahko računamo le redkokdaj, saj mehurnika pri nas skoraj nikoli ne najdemo v večjih nasadih, drevoredih ali skupinah, temveč po večini le kot po-

samezna okrasna drevesa. Sadike mehurnika ponujajo v skoraj vseh naših okrasnih drevnicah, zasažanje posameznih dreves v bližini čebelnjakov pa je lahko koristno ne samo zaradi njegove medovitosti, ampak tudi zaradi njegove lepote, lepega rumenega cvetenja in zanimivih glavičastih plodov. Čeprav iz Evrope za zdaj ne poročajo o morebitnem invazivnem širjenju mehurnika, primeri iz Severne Amerike vendarle kažejo, da vnos te rastline v naravno okolje le ni povsem brez nevarnosti.

Plodovi mehurnika so napihnjene glavice

Viri:

- Brus, R. (2004): Drevesne vrste na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga, 399 str.
- Brus, R. (2005): Dendrologija za gozdarje. Univerzitetni učbenik, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 408 str.
- Crane, E., Walker, P., Day, R. (1984): Directory of important world honey sources. London: International Bee Research Association, 384 str.
- Fitschen, J. (1994): Gehölzflora. Quelle & Meyer Verlag Heidelberg, Wiesbaden.
- Hayes, B. (1981): The golden-rain tree as a nectar source. American bee journal, let. 121, št. 2, str. 126–127.
- Rollof, A., Bärtels, A. (1996): Gehölze. Band I., Stuttgart: Eugen Ulmer Verlag, 694 str.
- Ronse Decraene, L. P., Smets, E., Clinckemillie, D. (2000): Floral ontogeny and anatomy in Koelreuteria with special emphasis on monosymmetry and septal cavities. Plant Systematics and Evolution let. 223, št. 1–2.
- Šimič, F. (1980): Naše medonosno bilje. Ljubljana: ČGP Delo, 217 str. ■